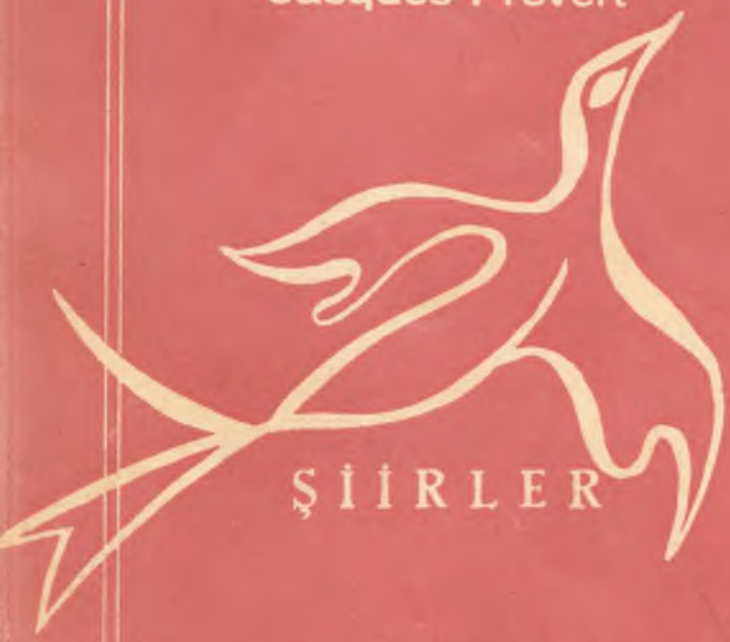
Jacques Prévert

ŞİİRLER

Çeviren:
Sabahattin Eyuboğlu

Can Yayınları - İstanbul

ÇAN YAYINLARI 18

Resimliyen
İVİ STANGALİ

Bu kitap, GÜN BASIMEVİNDE
1963 yılında basılmıştır.

Jacques Prévert

ŞİİRLER

Çeviren
Sabahattin Eyuboğlu

Can Yayınları
İstanbul

ÖNSÖZ

Kimi ozanlar hem bütün insanlara seslenir, hem de çevrelerinin havasını, kokusunu yitirmez, yaşadıkları sokağın diline, deyişine sıkı sıkıya bağlı kalırlar. Böyleleri çokluk özentisizce, rahatca, oynarca ozan oluverenlerdir. Evrenselliklerinde de, yerliliklerinde de ıkınıp sıkınma yoktur. Kendileri kalarak herkesin sözcüsü olurlar. Şaka ederken derinlere iner, derinlerde dolaşırken şaka eder gibidirler. Çocuksu bir dille insanlığın dramını söyler, insanlığın dramını anlatırken çocuksu bir hal takınırlar. Böylesi ozanları çok ciddî Üniversite hocaları, ya da çok ciddî eleştirmeciler ciddiye almaz, onlar da o çok ciddî Üniversitelileri, ya da o çok ciddî eleştirmecileri ciddiye almazlar. Prévert böylesi ozanlardandır. Beyinleri yüreklerindedir böylelerinin. Düşünceleri bir türkü, türküleri bir düşün-

ce gibidir. Asık yüzlü sakallılara karşı güler yüzlü çocuklardan, gösterişli kartallara karşı cıvıl cıvıl serçelerden, para babalarına karşı fakir fukaradan yanadırlar. Sıcak salonlarda üşür, soğuk sokaklarda ısınırlar. Şiir insan kovanları içinde oluşan bir baldır onlar için, bir halk türküsüdür her şeyden önce.

Prévert'si ozanlar Fransız edebiyatının çağdan çağa gelişen ve Fransız halkının bam teline dokunan bir kanadıdır. «Esprit gaulois» diye adlandırılan Fransız şakacılığını yücelten bu kanadın en ünlü temsilcileri arasında Villon'u, La Fontaine'i, Verlaine'i sayabiliriz. Bu ozanlar, belki de halka bağlılıkları dolayısiyle, hep bağımsız kalmış, şiir okullarına, ozan topluluklarına katılmamışlardır. Başlarına buyruk, uçarı, haşarıdır hepsi. Ele avuca sığmaz, bağlasan durmaz, kural mural dinlemez, hiç bir zora, Tanrı zoruna bile boyun eğmezler. Yalnız sevgi dizginleyebilir onları, ama sevgi de dizgin nedir bilmez.

La Fontaine'den sonra Prévert'i türkçe söylemeğe çalışmak büyük bir keyif oldu benim için. Doğrusunu isterseniz her ikisinin de asıl tadına çevirirken vardım. Benim halkımın diliyle de içten içe bir yakınlık sezinledim dillerinde, anlatılmaz, kalıplara sığmaz bir yakınlık. Ezop'un yaşadığı bu bizim topraklarda ötedenberi halk ozanlarının bol yetişmesinden, Anadolu türkçesini o ozanların yuğurmuş olmasından geliyor belki bu yakınlık.

S. E.

Bu kitaptaki şiirler ozanın aşağıdaki eserlerinden alınmıştır

Paroles
Histoires
Spectacles
La pluie et le beau temps.

BİR KUŞUN RESMİNİ YAPMAK İÇİN

Önce bir kafes resmi yaparsın
Kapısı açık bir kafes
Sonra kuş için
Bir şey çizersin içine
Sevimli bir şey
Yalın bir şey
Güzel bir şey
Yararlı bir şey
Sonra götürür bir ağaca
Asarsın bu resmi
Bir bahçede
Bir koruda
Ya da bir ormanda

Saklanır beklersin ağacın arkasında
Ses çıkarmaz
Kımıldamazsın
Kuş bazan çabuk gelir
Ama uzun yıllar bekleyebilir de
Karar vermezden önce
Yılmıyacaksın
Bekleyeceksin
Yıllarca bekleyeceksin gerekirse
Resmin başarısıyla hiç ilişiği yoktur çünkü
Kuşun çabuk ya da yavaş gelmesinin
Geleceği olup da geldi mi kuş
Çıt çıkarma yok
Kafese girmesini beklersin
Girdi mi kafese fırçanla
Usullacık kapısını kaparsın
Sonra kuşun bir tüyüne dokunayım demeden
Bütün kafes tellerini teker teker silersin
Yerine bir ağaç resmi yaparsın
Dallarının en güzeline kondurursun kuşu.
Tabii ne yapraklarının yeşilini unutacaksın
Ne yellerin serinliğini
Ne de yaz sıcağındaki böcek seslerini
Otlar arasında.
Sonra beklersin ötsün diye kuş
Ötmezse kötü
Resim kötü demektir
Öterse iyi olduğunun resmidir
İmzanı atabilirsin artık
Bir tüy koparırsın usulca
Kuşun kanadından
Ve yazarsın adını resmin bir köşesine.

SERBEST MAHALLE

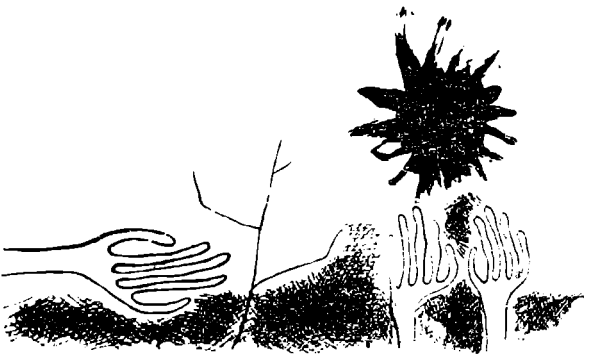
Asker kasketimi kafese
Kuşu başıma koydum çıktım
Ne o? dedi kumandan sokakta
Selâm vermek yok mu artık?
Hayır, dedi kuş;
Selâm vermek yok artık.
Affedersiniz, dedi kumandan:
Ben var sanıyordum da.
Zararı yok, dedi kuş,
İnsan dediğin yanılabilir.

KİMİLERİNİN MUTLULUĞU

Siz seven siz sevilen balıklar
Siz sevdikleri sevdalıları
İsa'nın balık mucizesinde
Sürüyle avlanan balıkların
Sizler ki gördünüz o gün
O korkunç, o yürekler acısı
O kızılca kıyameti
Siz seven siz sevilen balıklar
Mucizeli av kurbanlarının
Sevdikleri sevdalıları
Sizler ki gördünüz onların
Sürüyle yakalanıp
Kazanlarda haşlanıp yendiğini
Balıklar! balıklar! balıklar!
Nasıl güldünüz kim bilir nasıl
İsa'nın çarmıha gerildiği gün.

SAYGILI OLUN

Başında kıvıl kıvıl kıvılcımlar
Çakmak taşı satan bir adam
Sesleniyor kalabalıklara
Akşam üstü istasyonda
İri yarı aykırı lâfları
Hoşuna gitmiyor çoklarının
Ama bir ateş var ki adamın gözlerinde
Yumuşatıveriyor insanları
Saygılı olun
Diye bağırıyor adam
Saygılı olun
Yediğiniz içtiğiniz şeylere
Saygılı olun
Taşa toprağa pireye file
Kadınlara saygılı olun
Çocuklara saygılı olun
Saygılı olun hâne halkına
Saygılı olun
Yaşayan dünyaya.

HER SAYGIDA
BİR KERÂMET VARDIR

Toprağa ve güneşe de
Hep saygılı olmak gerek
Her sabah uyanınca şükretmeli onlara
Şükretmeli ya
Sıcaklık için
Ağaçlar için
Meyvalar için
Yenmesi hoş
Bakılması okşanması güzel ne varsa
Hepsi için şükretmeli
Toprağa ve güneşe
Canlarını da sıkmamalı
Eleştirmeye kalkmamalı onları

Toprak da güneş de
Ne yapacağını bilir elbette
Bırak ne yaparsa yapsınlar
Yoksa kızıverirler adama
O zaman seyreyle
Bir de bakarsın
Kabağa çevirmişler seni
Su kabağına
Ya da çakmak taşına
Ayıkla pirincin taşını o zaman...
Güneş toprağın sevdalısı
Toprak güneşin sevdalısı
Kim ne karışır
Kendi gönülleri öyle istemiş.
Güneş tutulduğu zamanlar
Hiç doğru değil, saygısızlık da üstelik
Pis cam parçacıkları arasından dikiz etmek
İki sevdalı kapışmış
Kim bilir ne alıp veremedikleri var
En iyisi aralarına girmemek
Ne olur ne olmaz
Bir de bakarsın
Patates edivermişler seni
Buruş buruş buz tutmuş papates
Ya da ızgara maşa
Güneş dünyayı seviyor
Dünya güneşi
İşte bu kadar bu hikâye
Üst tarafı bizi ilgilendirmez
Dünya güneşe vurgun
Dört dönüyor çevresinde
Beğensin beni diye

Güneş güzel buluyor dünyayı
Işıklar saçıyor üstüne
Akşamlara kadar
Yorulunca da gidip yatıyor
Ay çıkıyor o zaman
Ay güneşin eski sevdalısı
Kıskançlık ettiği için
Cezasını bulmuş
Bum buz olmuş soğuktan
Geceleri çıkabiliyor yalnız
Aya da saygılı olmalı
Yoksa deli edebilir sizi biraz
İsterse
Kardan adama da çevirebilir
Fenere muma döndürebilir.
Uzun sözün kısası
İki nokta satır başı, tırnak:
«Herkesin yaşadığı dünyaya saygısı olmalı, yoksa
Savaşlar olur; salgınlar, depremler olur
Denizler yarılır, toplar tüfekler patlar.
Koca koca kırmızı karıncalar da gelir
Yerler ayaklarınızı gece uyurken.»

YENİ MEMSİM

Bereketli bir toprak
Babacan bir ay
Herkese açık bir deniz
Güler yüzlü bir güneş
Sular boyunca
Kavak yellerinin kızları
Ve dünyanın bütün delikanlıları
Yüzüyorlar kendilerinden geçmiş
Dipsiz sevinçler içinde
Ne yaz var artık ne kış
Ne bahar ne güz
Güzel hava yalnız hep güzel hava
Ve bu canım çocuklar
Tanrıyı dünya cennetinden kovmuşlar
Tanrı iş aramaya gidiyor fabrikaya
Hem kendine hem yılanına iş
Ama fabrika yok ki artık dünyada
Ne mi var
Bereketli bir toprak yalnız
Babacan bir ay
Herkese açık bir deniz
Güler yüzlü bir güneş
Tanrı kalıyor mu sana ortada
Sürüngeniyle birlikte
Kalır ya
Zamana ayak uydurmazsa.

KEDER KUŞLARI

Tüy yağmurları yağmur tüyleri
Yitirdik sizi seven güzeli
Kuşlar ne istersiniz benden
Yağmur tüyleri tüy yağmurları
Nerdeyim ne haldeyim
Bilmez oldum
Bilmez oldum sen gideli
Yağmur tüyleri tüy yağmurları
Ne yaparım
Ne yaparım bilmez oldum
Yağmur kefenleri kefen yağmurları
Sen olmayasın artık
Olacak şey mi bu
Yas kanatları... Hadi, kapı dışarı!
Kapı dışarı Kırlangıçlar!
Boşaltın gidin yuvaları!
Ha? Neymiş?
Bu mevsimde gidilmez miymiş?
Sizin mevsim
Umurumda mı benim?
Çekin gidin odamdan
Sabah kırlangıçları.

KAR KÜREYİCİLERİNİN NOEL TÜRKÜSÜ

Ocaklarımız bomboş
Ceplerimiz tersine çevrik
çevriktir aman!
Ocaklarımız bomboş
Pabuçlarımız delik
deliktir aman !
Çocuklarımız bir deri bir kemik
Oynaşırlar mutfakta
mutfakta aman !
Oysa Noel bugün Noel
Bayram etmemiz gerek
Âdettir bu yılda bir
İnsan dediğin sevinir
sevinir aman !

Yaşasın Noel
Kutlu Noel mutlu Noel
Yaşamak ne güzel
ne güzel aman !
Hayda! Kar düşüyor kar
Düşüyor tâ yukarıdan
Canım kar incinme sakın
Taşa toprağa düşerken
düşerken aman !
Vah zavallı kar taze taze
Koşalım küreklerimizle
Koşup kaldıralım yerden
Bizim işimiz bu bizim işimiz
işimiz aman !
Ak pak ne de güzelsin
Sen ki göklerden gelirsin
Söyle bize söylesene güzelim
güzelim aman !
Ne zaman hangi Noelde
Düşecek bize de gökten
Hindiler hindicikler
Hindicikler hindiler
hindiler aman !

ÇOCUKLUK

Acıdır yürekler acısıdır çocukluk
Dünya durur dönmez olur
Kuşlar susar ötmez olur
Güneş küser açmaz olur
Taş kesilir ortalık.
Yağmur mevsimi bitti derken
Yağmur mevsimi başlar yeniden
Acıdır yürekler acısıdır çocukluk
Yağmur mevsimi bitti derken
Yağmur mevsimi başlar yeniden
Ve duman rengi ihtiyarlar
Ellerinde eski püskü teraziler
Kurulur otururlar köşeye
Dönen dünya dönmez oldu mu
Biten otlar bitmez oldu mu
Bir ihtiyar hapşırdı demektir
Ne çıkabilir ihtiyarların ağzından
Kara kara böceklerden örümceklerden başka
Acıdır yürekler acısıdır çocukluk
Boğuluruz sisler içinde
Sakallı sakallı sisler içinde.
İhtiyarlar çocuk oldu mu yeni baştan
Çocuklara balta olur hepsi
Koruyabilirsen koru kendini
Olan çocuklara olur her zaman.
Acıdır, acı acı
Yürekler acısıdır çocukların hali
Yağmur mevsimi bitti derken
Yağmur mevsimi başlar yeniden.

BUNCA ORMAN...

Bunca orman koparılır topraktan
Kesilir biçilir
Bunca orman yok edilir
Merdaneler altında
Bunca orman kurban edilir kâğıt hamuruna
Milyarlarca gazete çıkar her yıl
Ve bu gazetelerde
Ağaçların ormanların tükenmesinden doğacak belâlar üstüne
Okurların dikkati çekilir.

HÜRRİYET CİLVELERİ

Bir kapanın dişleri arasında
Beyaz bir tilkinin pençesi
Karlar üstünde de kan
Beyaz tilkinin kanı
İzler de var karda
Beyaz tilkinin izleri
Üç ayakla kaçan tilkinin
Batan güneşe doğru
Dişleri arasında
Diri diri bir tavşanla.

SABAH

Horoz sesi
Gecenin ölüm çığlığı
Tektellice kasvetlice
Al haberi diyor bana:
Bugün başlıyor yine
Bugün yine bugün
Öt ötebildiğin kadar
Duymuyorum işte seni
Kulak asmıyorum sesine
Oysa ömrümün hemen her günü
Erkenclyimdir horoz gibi
Boğazlarım her sabah güneşte
En güzel düşlerini gecelerimin.

AYAKKABI BOYACILARININ TÜRKÜSÜ

Bugün beyaz adam
Hiç bir şeye şaşmaz olmuş
Broadway'de boyacıya
O şirin zenci çocuğa
Attı mı aşağılık mangırını
Çekip gider bakmaz bile
Ayaklarında yansıyan güneşlere
Karışıp giderken
Broadway kalabalıklarına
İşini hakkıyla yapmasını bilen
Zenci çocuğun ökseyle tüttuğu
Işık vardır duygusuz adımlarında
O uçarı pırıltı

Ki zenci çocuk
Dişleri karlardan beyaz
Usul usul okşayarak
İnsana alıştırmış severek
Eski bir fırça
Eski bir kadife parçası
Kocaman bir gülümseme
Ve ufacık bir türküyle
Bir hikâye anlatır bu türkü
Koca zenci Tom'un hikâyesini
Boyacıların şahıymış bu zenci
Tom'un boyacı dükkanı
Harlem'in kara göklerindeymiş
Zenci mahallesinde ne varsa parlayan
Hep oymuş parlatan
Büyük fırçalarıyla
Eski paçavralarıyla
Kocaman gülüşüyle
Ve türküleriyle
Oymuş gümüşlere çeviren
Ayın eski terliklerini
Oymuş pırıl pırıl eden
Gecenin rugan papuçlarını
Oymuş Şafak Otelinde her kapıya
Sabahın yeni ayakkabılarını koyan
Oymuş bakırlarını altına çeviren
Bütün Harlem orkestralarının
Oymuş türküsünü söyleyen
Yaşama sevincinin,
Sevişme, hora tepme sevincinin
Sarhoş olma türkü söyleme sevincinin
Ama beyaz adam kulak asmaz bunlara

Onun kulağı yalnız elindeki mangırın
Çıkarabileceği pestenkerani seste
Hoplar avucunda mangır hiç lâf etmeden
Hoplar sevinçsiz parıltısız
Tek ayak üstünde.

BİLET KONTROL

Haydi bakalım
Çabuk olalım
Haydi bakalım
Çabuk olalım çabuk
Çok yolcu var
Çok yolcu
Çabuk olalım çabuk
Bekleyenler var kuyruklar dolusu
Dört bir yanda
Rıhtımların üstünde
Ya da analarının karnında
Çabuk olalım çabuk
Çekelim tetikleri
Herkes yaşayacak madem
Öldürün biraz birbirinizi
Haydi bakalım
Çabuk olalım
Dalga geçmiyelim
Bırakalım yerimizi başkalarına
Sittin sene kalamazsınız
Nasıl olsa burda
Herkes gelip gidecek
Küçük bir gezi dedik size
Küçük bir dünya gezisi
Dünya içinde şöyle bir dolaşacaksın
Sonra çekip gideceksin
Haydi bakalım
Çabuk olalım çabuk
Efendice yürüyelim
İtişmiyelim.

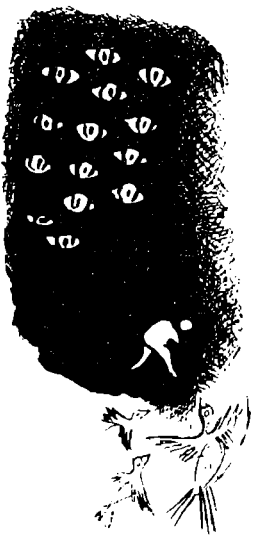

PARİS AT NİGHT

Üç kibrit çaktım karanlıkta arka arkaya
Birincisi yüzünü görmek için toptan
İkincisi gözlerini görmek için
Üçüncüsü ağzını görmek için
Sonra kararttım dünyayı
Hatırlamak için bütün bunları
Kollarımda sıkarak seni.

DOĞRU DEĞİL

Doğru değil aydın kişileri bırakmak
Kibrit çöpleriyle oynamaya
Neden derseniz, baylar bayanlar,
Tek başına bırakılınca
Hiç de parlak olmuyor aydın kafa
Yalnız kalır kalmaz
Başlıyor sözde pir aşkına
Sözde yapı işçileri adına
Kendine bir yapı kurmaya
Aman unutmayalım bayanlar baylar
Tek başına bırakılmaya gelmez
Aydın kafa
Hemen başlar seninki
Yalandan yapılar kurmaya
Dağlar gibi.

ÇOCUK AVI

Haydut! Alçak! Hırsız! Serseri!

Adanın üstü kuş dolu
Adanın dört bir yanı su

Haydut! Alçak! Hırsız! Serseri!

Ne var, nedir bu ulumalar?
Haydut! Serseri! Hırsız! Namussuz!
Namuslu yurttaşlar sürek avındılar
Bir çocuğu kovalıyorlar
Yeter demiş kafa tutmuş çocuk ceza evinde
Gardiyanlar anahtarlarla
Vurup kırmışlar dişlerini

Sonra da bırakıp gitmişler up uzun serili
Beton döşemenin üstüne.
Haydut! Alçak! Rezil! Serseri!
Kaçmış gidiyor şimdi
Her yandan sarılı bir hayvan gibi
Koşuyor karanlığın içinde
Arkasından gelen gelene
Candarmalar, turistler, sanatçılar, para babaları
Haydut! Alçak! Rezil! Namussuz!
Namuslu yurttaşlar sürek avında
Bir çocuğu kovalıyorlar
Av tezkeresine lüzum yok
Çocuk avlamak için
Allahını seven koşmuş gelmiş
Bir yüzen mi var karanlık sularda
Bu şimşekler bu gümgümler de ne
Bir çocuk kaçmış
Ateş ediyorlar üstüne

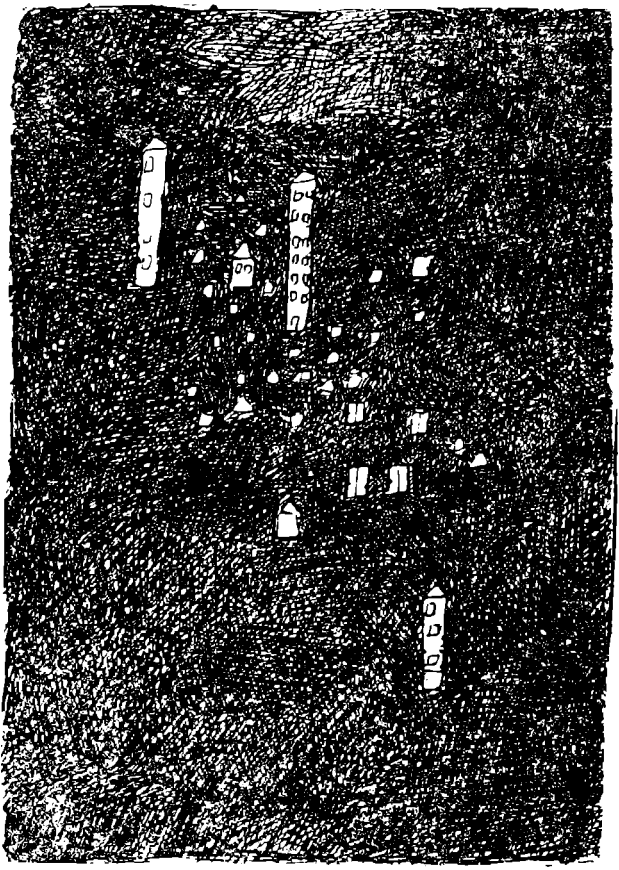
Haydut! Rezil! Hırsız! Namussuz!

Karaya varacak mısın karayı bulacak mısın

Adanın üstü kuş dolu
Adanın dört bir yanı su.

YAZMA ÖDEVİ

Napoleon çok gençken çok cılızdı
Topçu subayıydı
İmperator oldu sonradan
O zaman bir göbek bir çok da memleket edindi
Öldüğü gün
Göbeği vardı yine
Ama bir hayli küçülmüştü.

İLK GÜN

Beyaz çarşaflar bir dolabın içinde
Kızıl çarşaflar bir yatağın içinde
Bir çocuk annesinin içinde
Baba aralık içinde
Aralık evin içinde
Ev şehirin içinde
Şehir karanlığın içinde
Ölüm bir çığlığın içinde
Ve çocuk hayatın içinde.

CİDDİ MESELE

ÖĞRETMEN

Öğrenci Hamlet !

ÖĞRENCİ HAMLET

(Ürküp sıçrayarak)

Hah... ne var... anlamadım... ne oluyor... ne var... nedir?...

ÖĞRETMEN

(Yüzünü buruşturarak)

«Burda» diyemez misin herkes gibi? Bulutlarda mısın yoksa?

ÖĞRENCİ HAMLET

Bulutlarda olmak ya da olmamak

ÖĞRETMEN

Yeter. Bırak artık bu numaraları. Olmak fiilini çek bakalım bana, herkes gibi, lâfı uzatmadan.

ÖĞRENCİ HAMLET

To be...

ÖĞRETMEN

Herkes gibi diyorum sana...

ÖĞRENCİ HAMLET

Peki öğretmenim... (Fiili çeker)
Olurum ya da olmam
Olursun ya da olmazsın
Olur ya da olmaz
Oluruz ya da olmayız...

ÖĞRETMEN

(Kızarak)

Oğlum, sen kendinde misin değil misin?

ÖĞRENCİ HAMLET

Doğrudur öğretmenim
Kendimde miyim değil miyim ?
Kendinde olmak ya da olmamak
İyi düşünecek olursak
Biraz da budur mesele.

PATER NOSTER

Göklerdeki babamız
Kal göklerinde
Bizim niyetimiz dünyada kalmak
Burası da hoş zaman zaman
New - York'un sırları
Paris'in sırları
Hiç de aşağı kalmaz seninkilerden
Ufacık Ourcq kanalımız var
Kocaman Çin duvarımız
Morlaix ırmağımız
Cambrai budalalıklarımız
Pasifik Okyanosumuz
Tuileries'deki çifte havuzlarımız

Kimi hoş kimi belâlı insanlarımız
Ne harikaları var dünyamızın
Serpilmiş durur karşımızda toprağa
Herkeslere sel sebil
Öyle güzel şeyler ki
Kendi güzelliklerine hayran
Korkuyorlar güzelim demekten
Saklanıyorlar çıplak kızlar gibi
Korkunç belâları da var dünyamızın
Tümen tümen belâları
Alay alay mahkûmları
Mahkûmların cellâtları
Efendileri de var dünyamızın
Bu efendilerin papazları, hokkabazları
Dayıları kabadayıları
Sonra mevsimlerimiz var
Yıl üstüne yıllarımız
Güzel güzel kızlarımız
Yaşlı başlı hödüklerimiz
Ve topların çelikleri içinde çürüyen
Samanlık seyranımız.

PİCASSO'NUN GEZİSİ

Yus yuvarlak gem gerçek bir tabakta
Bir elma durmakta
Karşısında bir gerçek resimcisi
Çizmek istiyor elmayı
Tam nasılsa öyle
İyi ama
Kaptırmıyor kendini elma
Ressam çize dursun

Eli armut toplamıyor elmanın da
Başlıyor dönmeğe
Gerçek oturağının üstünde
Sinsi sinsi, belli belirsiz
Dönüyor kendi çevresinde
Zorla resmini çekecekler diye
Taka takıştıra, süre sürüştüre
Süslü püslü
Bir meyva duvaklı peçeli
Ve işte o zaman
Anlamaya başlıyor ki gerçeğin ressamı
Kendisine karşıymış gerçekten
Elmanın bütün görünüşleri
Ve bir zavallı yoksul gibi
O sözüm ona hayır sever
O sözüm ona fakir sever
Sevmezce sever severce sevmez
O korkunçca iyi iyice korkunç
İyilik kurumlarının eline düşmüş
Bir çaresiz, bir dertli insan gibi
Gerçeğin zavallı ressamı
Ava giderken avlanıp
Bir sürü düşünce, esinti ve çağrışımların
Akışına kaptırıveriyor kendini
Fırıl fırıl dönen elma
Elma ağacını getiriyor aklına
Derken cennet sökün ediyor,
Arkasından Havva sonra Adem
Sonra altın elma veren bahçeler
Sonra su sonra yaprak sonra toprak
Sonra Kanada sonra Normandia
Derken yılan yalan falân fişmekan

Günâha giren insan
Sanatın ilk kaynakları
Sonra birden İsviçre ve Guillaume Teli
Hattâ hattâ İsaak Newton
Ve yer çekimi kanunları
Dünya sergisi salonları
Derken ressam dalıyor derin uykulara
Ne elma kalıyor ne ressam
Ve işte tam o zaman Picasso
Geçiveriyor oradan
Geçer a, geçmediği yer mi var?
Her gün her yerde kendi evinde gibi adam
Bakıyor bir tabak bir elma bir de uykuda ressam
Bak şuna, diyor Picasso,
Elmanın resmini yapmak ta ne oluyor
Alıp elmayı yiyor Picasso
Eksik olma, diyor elma
Tabağı da kırıyor Picasso
Sonra çekip gidiyor gülümseyerek
Düşlerinden bir diş gibi sökülen ressam
Bakıyor kimseler yok
Karşısında yalnız bitmemiş resmi
Bir de kırık tabağın orta yerinde
Gerçeğin korkunç çekirdekleri.

KUŞÇU TÜRKÜSÜ

Usul usul uçan kuş
Kan gibi ılık kızıl kuş
Canım kuş gülen kuş
Birdenbire ürken kuş
Birdenbire çarpan kuş
Pır pır eder uçamaz kuş
Telaş içinde garip kuş
Yaşamak isteyen kuş
Türkü söylemek işteyen kuş
Bağırmak isteyen kuş
Kan kırmızı ılık kuş
Usul usul uçan kuş
Yüreğin bu senin güzel çocuk
Böylesine mahzun kanat çırpan
Bem beyaz sım sıkı göğsünde.

BARIŞ ÜSTÜNE SÖYLEV

Önemli pek önemli
Bir söylevin sonlarına doğru
Büyük bir devlet adamı
Sendeleyip güzel bir cümlenin üstünde
Düşüverdi içine
Per perişan ağzı açık
Soluk soluğa
Gösterdi dişlerini
Ve barışsever düşüncelerinin diş çürüğünden
Savaş siniri çıkıverdi ortaya
İncecik nazik para meselesi.

YUMURCAK

Kafasıyla evet diyor
Yüreğiyle hayır
Sevdiğine evet diyor
Öğretmene hayır
Sözlüye kalkmış
Soru üstüne soru
Şunu yaz bunu çiz
Derken bir gülmedir alıyor çocuğu
Delice bir gülme
Ve siliveriyor herşeyi
Sayıları sözleri
Adları tarihleri
Tümceleri tuzakları
Öğretmen tepine dursun
Çığlıkları ortasında mucize çocukların
Renk renk bütün tebeşirlerle
Belâlı kara tahtanın üstüne
Resmini çiziyor mutluluğun.

DÜĞÜN DERNEK

William Blake'e

Koca bir kilisenin yıkıntıları içinde
Bir kasap böğürüyor danalar gibi
Bir kuşun ölümüne ağlıyor.
Yarık yarık mermerler üstüne
Yan yatmış çatlak bir çan
Ve içinde paslı tokmağı
Şişman bir papaz sanki çıplak
Rüzgâr açıvermiş cübbesini
Kilisenin param parça hazineleri içinde
Üç dört kasketli serseri
Para topluyorlar herkesten
Cennetle Cehennemin düğünü var diye
İngiltere'de oluyor düğün

Büyük Fransız Devriminin
Ve hattâ Louis XVI nın ölümü şerefine
Bir delikanlı gelenleri karşılıyor:
Adı William Blake
Çırıl çıplak ve çok kibar
Ama şapkasını çıkarmıyor başından
Neden derseniz Ruh-ül Kudüs var içinde
Ters huylu bir kuştur bu Ruh-ül Kudüs
Ey Ruh, orda mısın? diye sorulunca
Yokum, der her zaman bu kuş
Tatlı tatlı gülümseyerek
Düğün biter bitmez William Blake
Bu kuşu kasaba verecek
Kasap da merhum papağanını unutup
Hayvanları öldürmeğe gidecek
Kos koca bir tokmakla
Dünyada kuş mu kalmadı?
Diyor William Blake kendi kendine
Diyor ama aklı başka yerde
Unutmuş bütün dünyayı
Bir kıza bakıyor açıkcası
Pırıl pırıl bir kız
Kim bilir kim çağırmış düğüne
Gelmiş duruyor orda
Öyle güzel ve çırıl çıplak kendi gibi
Görülmedik bir güzel diyor William
Hem durgun hem de şimşek parıltılı
Kızıl şarap gibi ter temiz
Baharlar gibi ak pak
Baktıkça bakıyor kıza
Canı çekiyor çünkü
Kız da ona bakıyor

Onun da canı çekiyor belki
Tam o sırada kocaman bir yaban ördeği
Ufacık bir laternayla geliyor ortaya
Bir hava çalıyor heryerde her zaman çalınan
Ve düğün başlıyor
Tam anlamıyla düğün budur
Diyor William Blake
Çünkü bir çok sözler
Tam anlamlarıyla değil
Yerli yersiz söyleniyor
Ne demek? diyor yaşlı
Peygamber ya da piskopos kafalı
Kızdığı da bes belli bir adam:
İbadet düğün, düğün ibadet mi sizce?
Ama William Blake bir gentleman
Gentle kibar man de adam demek ingilizce
Tartışmayı doğru bulmuyor piskoposla
Cennetle Cehennemin düğününde
Hem de, kim bilir, belki kendinin de
Evleneceği bir günde
Kız güzel, çok güzel çünkü
Seviyor artık belli
Kız da onu seviyor belki
Susuyor ne yapsın
Yalnız şunu söylüyor o piskopos
O Peygamber ya da çember kafalı herife
«Tırtıl nasıl yumurtalarını dökmek için
En güzel yapraklarını seçerse tabiatın
Papaz da lânetlerini en güzel sevinçlerimizin üstüne
döker.»
Şimdi artık ver yansın mızıka
Düğün mü ibadet mi, sonraya kalsın bu mesele.

Ver yansın dedi ya mızıkaya
Mızıka geçti başa yürüdü
Arkasından kız, o ışıl ışıl kız
Gülümsedi William Blake'e
Bir gün şu sözü etti diye:
«Kanunun taşlarıyla kuruldu zindanlar, dinin tuğlalarıyla yapıldı kerhaneler»
Ve kız yürüdü yanına kolunu verdi
Kolunu verdi demek herşeyini verdi demek
O zaman kim uçtu sevincinden?
William tabii,
William Blake.

MİLLETLERİN AKLI

Minerva ağlıyor
Akıl dişi çıkarıyormuş
Savaştır başlıyor yeniden

DERE

Ak göğsün pırıl pırıldı ay ışığında
Ama attılar taşı
Kıskançlığın buzdan soğuk taşını
Derede yansıyan
Canım yaz sularında oynaşan
Çıplak güzelliğinin üstüne.

KASAP DÜKKÂNINDA

Kasapta taze etin üstüne
Hoyratca, yosmaca saplanmış
Kâğıttan bir kızıl gül
Bağırıyor balo kılığında
Ölüm diye bar bar bağırıyor
Akşamlığını giymiş bir et yeyici
Geçiyor dükkânın önünden
Gülü görmeden sesini duymadan
Ve derecikte kan
Önce yayılıp suyun üstüne
Akıyor usul usul
Ilık karanlıklar içinde
Takılıp ardına bir an için
Et yemeğe giden adamın.

SEVGİ GÜLÜMSER

Küçük arslan yemek yerken
Dişi arslan gençleşir
Ateş kendi payını isterken
Toprak kıpkırmızı kesilir
Ölüm sevgiden söz ederken
Yaşam ürperir
Yaşam ölümden söz ederken
Sevgi gülümser.

GÖK TAŞI

Bir hapishane tabutluğunun
Demir parmaklıkları arasından
Bir portakal
Şimşek gibi geçip
Düşüyor bütün hızıyla
Oturağın içine
Baştan ayağa
Pislik içinde kalan mahpus
Uçacak sevincinden
Ağzı kulaklarında
Söyleniyor içinden
Unutmadı beni
Halâ seviyor beni !

GÜNEŞ TUTULMASI

Güneş Kıral diye de anılan Louis XIV
Delik bir iskemleye otururdu sık sık
Kırallığının sonlarına doğru
Zifiri karanlık bir gece
Güneş Kıral yatağından kalktı
Gitti delik iskemlesine oturdu
Ve sırra kadem bastı.

O N L A R

.....
Güneş herkes için parlar
Ama onlar için parlamaz
Onlar ki hapislerde yatarlar
Onlar ki madenlerde çalışırlar
Onlar ki balık pulu ayıklarlar
Onlar ki etin kötüsünü yerler
Onlar ki saçlara firkete yaparlar
Onlar ki soluklarıyla şişirdikleri şişeleri
başkaları doldurur içer.
Onlar ki çakılarıyla keserler ekmeği
Onlar ki fabrikada geçirirler pazarları bayramları
Onlar ki ağızları var dilleri yoktur
Onlar ki inekleri sağar da süt içmezler
Onlar ki uyuşturulmadan çekilir dişleri
Onlar ki ciğerlerini tükürürler yeraltı tireninde
Onlar ki mahzenlerde yaptıkları tükenmez kalemle
başkaları herşeyin yolunda gittiğini yazar
dışarda

Onlar ki söylenemiyecek kadar çoktur söyliyecekleri
Onlar ki iş bulmuşlardır
Onlar ki iş bulamamışlardır
Onlar ki iş aramaktadırlar
Onlar ki atları sularlar
Onlar ki baka kalırlar ölen köpeklerine
Onlar ki haftalıktır az çok gündelik ekmekleri
Onlar ki kiliselerde ısınırlar kışın
Onlar ki kovulurlar kiliselerden
gidin dışarıda ısının diye
Onlar ki çürürler oldukları yerde
Onlar ki yaşamak için yemek isterler
Onlar ki tekerleklerin altında yolculuk ederler
Onlar ki bakar dururlar Seine nehrinin sularına
Onlar ki işe alınır, işten çıkarılır, gündelikleri çoğaltılır, azaltılır, mıncıklanır, üstleri başları aranır, dayaktan gebertilir
Onlar ki parmak izleri alınır
Onlar ki sıradan rasgele çıkartılıp kurşuna dizilir
Onlar ki Zafer Takı önünden geçirtilir
Onlar ki oturup kalkmasını bilmezler bütün dünyada
Onlar ki denizi hiç görmemişlerdir
Onlar ki keten kokarlar ketende çalıştıkları için
Onlar ki akar su yoktur evlerinde
Onlar ki ufuk mavisine gönül bağlamışlardır
Onlar ki kar üstüne tuz atarlar beş on para kazanmak için
Onlar ki başkalarından erken yaşlanırlar
Onlar ki yere eğilmemişlerdir toplu iğneyi alıp saklamak için
Onlar ki patlarlar sıkıntıdan
Pazar günü öğleden sonra
geldi geliyor diye pazartesi
Sonra salı, sonra çarşamba, sonra
perşembe, sonra cuma, sonra cumartesi,
Sonra pazar öğle sonrası.

GÜZELİM YAZ GÜNÜ

Aç susuz yitik bitik
Tek başına beş parasız
Onaltı yaşında bir kız
Taş kesilmiş ayakta
Paris'de Concorde meydanında
Onbeş ağustos öğle sularında.

İSPANYA'DA

Masanın üstünde bir portakal
Kilimin üstünde bir entari
Ve yatağımda sen
Zamanlar içinde tatlı bir zaman
Gece serin serin
Canım sıcak sıcak.

BALİNA AVI

Balina avına, balina avına
Diye bağırdı baba oğlu Prosper'e
Gaston yan yatmış dolabın altına
Balina avına, balina avına,
Gelmiyor musun?
Niçin gelmiyorsun?
Ne diye geleyim, baba
Bana hiç bir kötülük etmemiş
Balinayı vurmaya?
Hoşlanıyorsun madem
Sen git, baba, ben gitmem
Benim canım evde kalmak istiyor
Anacığımla ve dayımgilin Gaston'la

Baba binip tek başına balina sandalına
Açılıyor azgın denizlere...
İşte böyle baba denizde
Oğul evde demeğe kalmadan
Balinadır köpürüyor öfkeden
Ve dayıgilin Gaston
Deviriyor mu sana çanağı
Kos koca çorba çanağını
Deniz berbat mı berbat
Ama çorba güzel mi güzel
Prosper başlıyor arpacı kumrusu gibi düşünmeğe
Ne diye gitmedim diyor balina avına
Ne diye gitmedim sanki
Belki de yakalardık balinayı
Yakalar yerdik güzel güzel
Derken kapı açılıyor birden
Babadır giriyor içeri
Sırıl sıklam soluk soluğa
Ve sırtında balina
Atıyor hayvanı masanın üstüne
Mavi gözlü şirin bir balina
Az görülür böylesi
Haydi diyor baba ağlamaklı bir sesle
Doğrayın şunu çabuk
Acıktım susadım bittim
Gel gelelim Prosper kalkıp ayağa
Dikiyor gözlerini babasının gözlerine
Babasının gözleri de mavi
Mavi gözlü balinanın gözleri gibi
Niçin doğrayacakmışım zavallı hayvanı?
Bir kötülük etmedi ki bana
Ben vaz geçiyorum balina payımdan

Böyle diyor Prosper
Ve kaldırıp atıyor bıçağı yere
İşte o zaman balina
Kaptığı gibi bıçağı yerden
Yürüyor babanın üstüne
Ve bir vuruşta kıyıyor babanın canına
A, a ! diyor dayımgilin Gaston
Bana bir şey hatırlattı bu iş
Kelebek avını hatırlattı
Evet ya
Prosper başlıyor cenazeye adam çağırmaya
Ve anası kara yaslarını tutmaya
Zavallı kocasının
Balinaya gelince yaşlı gözlerle
Bakıp söndürdüğü ocağa
Bağırır birden :
Ne diye öldürdüm bu zavallı budalayı
Şimdi ötekiler motor takıp kıçlarına
Düşecekler peşime
Çoluğumu çocuğumu kesip biçeçekler
Böyle deyip acı bir kahkaha atar balina
Ve yürür kapıya doğru
Çıkarken de şöyle der dul kadına:
Bayan, beni arayan olursa
Lûtfen deyin ki kendisine:
Balina çıktı
Buyurun oturun bekleyin
Onbeş yıla kalmaz döner her halde.

NEREYE Mİ GİDİYORUM...

Nereye mi gidiyorum?
Nereden mi geliyorum?
Neden mi sırıl sıklamım?
Nedeni var mı bunun:
Yağmur yağıyor, görüyorsunuz.
O yağıyor ben yürüyorum altında...
Sonrası mı? Sonra yok:
Hepsi bu kadar.
Geçin gidin yolunuza
Ben nasıl gidiyorsam kendi yoluma.
Canım öyle istiyor benim,
Çamurlara batmak istiyor canım.
Yağmur, bana göre yağmur hoş,

Geçin gidin yolunuza
Ben nasıl gidiyorsam kendi yoluma.

Tek sevdiğim insanı
Sizler öldürdünüz,
Döve döve, çiğneye çiğneye,
Başını gözünü yara yara.
Kanlarını gördüm dereye akan,
Dereye akan kanlarını.
Geçin gidin yolunuza
Ben nasıl gidiyorsam kendi yoluma.
Sevdiğim insan öldü,
Çamurlara bulandı başı.
Nasıl diş biliyorum size,
Nasıl diş biliyorum, nasıl,
Çıldırasıya... çıldırasıya... çıldırasıya.
Her şey, her şey, her şey hoş artık bana göre.
Yüreğiniz yufkaysa sizin
Gidin evinize
Kendi halinize ağlayın
Bana bakıp ağlayacağınıza.

Bırakın beni, diyorum size;
Bırakın, bırakın, bırakın, bırakın beni.
Duymak bile istemiyorum artık sesinizi
Sizler se acıyorsunuz bana.
İyiliğin bu kadarı fazla,
Çok fazla, inanın bana.

Ne kadar iyisiniz...
Fare kapanı ne kadar iyi ise fare için,
Ama bir gün...
Bir gün gelir ısırır sizi fare...
Geçin gidin yolunuza
İyi insanlar, temiz insanlar.

DOĞRU YOL

Her kilometre başında
Her yıl
Kafaları sınırlı ihtiyarlar
Yolu gösterir çocuklara
Beton armeden bir elle.

GARİP AİLE

Louis I
Louis II
Louis III
Louis IV
Louis V
Louis VI
Louis VII
Louis VIII
Louis IX
Louis X
Louis XI
Louis XII
Louis XIII
Louis XIV
Louis XV
Louis XVI
Louis XVII
Louis XVIII
Sonra? Sonrası yok.
Ne biçim adam bunlar
Yirmiye kadar saymasını olsun
Kıvıramamışlar.

KUŞLU DERS

İki iki daha dört
Dört dört daha sekiz
Sekiz sekiz daha onaltı...
Tekrar! diyor öğretmen
İki iki daha dört
Dört dört daha sekiz
Sekiz sekiz daha onaltı
Derken kuştur geçiyor gökten
Bir kol çengi
Çocuk görüyor kuşu
İşitiyor kuşu
Çağırıyor kuşu
Gel kurtar beni

Oyna benimle
Kuş!
İniyor aşağı kuş
Oynuyor hem de çocukla
Dört dört daha sekiz
Sekiz sekiz daha onaltı
Onaltı onaltı daha...
Ne yapar?
Ne yapacak, bir şey yapmaz
Hele otuz iki yapmaya hiç yanaşmaz
Onaltı girer onaltının koluna
Çeker gider.
Ve sıranın gözünde kuş
Oynadıkça oynar çocukla
Derken duyar türküsünü kuşun
Öteki çocuklar da
Müzik dolar içleri
Ve sekizle sekiz de çeker giderler
Ardından dörtle dört ikiyle iki
Sonunda birler de sıvışır
Birdir bir oynayaraktan
Ve kuş bir kol çengi
Oynar durur çocukla
Öğretmen basar bağırır
Yeter artık bu maskaralık!
Ama bütün çocuklar cıvıl cıvıl
Müzik üstüne çalışıyorlar artık
Derken gümbür diye yıkılır
Sınıfın duvarları
Camlar kum olur yeni baştan
Mürekkepler su
Sıralar ağaç
Tebeşirler kaya

BULUTLAR

«Yün örgümü almaya gittim
Oğlak geliverdi ardımdan
Boz beneklisi
O korkmuyor büyüğü gibi
Daha çok küçük de ondan.»
Kız da küçük küçük olmasına
Ama bir şey başlamış içinde konuşmaya
Dünya kadar eski bir şey
Şimdiden
Korkunç şeyler biliyor
Biliyor ki örneğin
Korkmak sakınmak gerek
O keçi yavrusuna bakıyor
Keçi yavrusu ona
Ağlıyacak nerdeyse kızcağız
O da benim gibi
Diyor
Biraz ağlamaklı biraz sevinçli
Sonra birden gülüveriyor kızın yüzü
Alabildiğine
Ve yağmurdur boşanıyor.

HAYAT KERVANI

Oniki lokma ekmeğe kazanılmış
Oniki konak içinde
Oniki adam ağlıyor hıncından
Oniki banyo teknesi içinde
Kötü bir telgıraf almışlar
Kötü memleketten kötü bir haber
Yerlinin biri o memlekette
Kalkmış ayağa birden çeltik tarlasında
Ve acı acı gülerekten
Bir avuç pirinç savurmuş
Göklere doğru.

DERE

Çok sular aktı köprülerin altından
Bir hayli de kan aktı
Ama sevginin ayak ucunda
Bir beyaz bir büyük dere var akan
Ayın bahçelerinde
Her gün düğün bayram
O dere o bahçelerde
Akar durur uykularda
O ay benim başım
Kos koca mavi bir güneş döner içinde
O güneş senin gözlerin.

BİR KEZ DAHA NEHRİN ÜSTÜNDE

Bir kez daha nehrin üstünde
Duyuldu keskin çığlığı
Sabahı çekip getiren geminin
Ve bir kez daha
Kalkıyor güneş
Özgür başı boş güneş
Ki sever uyumasını
Irmak kıyılarında
Taş üstünde
Köprülerin altında
Ve ay yüzlü tatlı gece
Sıvışmak isterken gizlice
Yüce güneş

Samanlığı seyran etmesini
Gülüp eğlenmesini seven güneş,
O şahane serseri,
Uzanıp zafer sevinçleri içinde
Atar koca elini hemen
Gecenin yarı çıplak göğsüne
Ve yırtar birden güzelim geceliğini
O zaman sokak fenerleri
Serseri köpeklerin o zavallı yıldızları
Sönüverirler birden
Ve bir kez daha kızlığı gider elden
Gecenin.
Kayan yıldız parçaları da
Düşüp söner kaldırımlarda
Ve o zaman
Yırtık pırtık kara ipekler kanlar içinde
İlk oğlu çıka gelir güneşin
Ölü doğmuş sarı soluk bir çocuk
Gezinir şaşkın şaşkın
Sıska bir hortlak misali
Kül rengi kefenine dolanıp ayakları
Gecenin rahminden çıkanlar içinde.
Derken kardeşi çıka gelir
Gürbüz oğlu güneşin
Ve kaldırıp atar Seine nehrine
Ölü doğmuş şehzadeyi.
Garip bir aile doğrusu!
Böyle babalık olur mu?
Güneş babanın umurunda değil
Çocuklarının başına gelenler
Tutmuş Metronun camlarını yüzüne
Kendini seyrediyor keyifli keyifli

Metro çıkmış yerin altından
Austerlitz köprüsünü geçiyor
Her sabah bu metroda
Bir aşağı bir yukarı ayni sayıda insan
Sağ kıyısından sol kıyısına
Sol kıyısından sağ kıyısına geçer
Seine nehrinin.
Yapılacak ne işleri var güneşin!
Kimi işleri de bir hayli üzüyor kendisini
Örneğin
Hayvanat bahçesindeki dişi aslanı uyandırmak
Yürekler acısı bir iş bu
Her sabah uyanıp da görünce yeniden
Gece uykularda unuttuğu demir kafesi
İnsan budalalığının
O korkunç demir parmaklığını
Ne mutsuz, ne güzel bakıştır o
Ciğerine işler insanın unutulmaz.
Ve güneş geçer bir kez daha Seine nehrini
Burada adını etmiyeceğimiz bir köprüden
Adını etmiyeceğiz çünkü
Olmıyacak bir heykel vardır o köprüde
Parisi günahlardan koruyan
Bakire, Azize Geneviève'in heykeli.
Ve güneş Saint-Louis adasında gezinir
Çok güzel çok tatlı şeyleri vardır
Orası üstüne söylenecek
Ama bunlar mahrem şeylerdir
Adayla kendisi arasında

CENAZEYE GİDEN İKİ SALYANGOZUN TÜRKÜSÜ

İki salyangoz kalkmış gider
Ölü bir yaprağın cenazesine
Sırtlarında kara kabuklar
Boynuzlarında kara tüller
Yürürler karanlıklar içinde
Güzelim bir güz akşamı
Mezarlığa varınca ne görsünler
Bahar gelmiş çoktan
Bütün ölü yapraklar
Dirilmiş kalkmışlar ayağa
İki salyangoz
Kalkmış mı ortada kara kara
Ama güneş yetişmiş hemen
Demiş ki güneş onlara:

Buyurun, rica ederim,
Buyurun oturun
Bir bardak bira için
Canınız içmek isterse
Paris otobüsüne binersiniz
Canınız gezmek isterse
Bu akşam kalkıyor otobüs
Dünya görürsünüz biraz
Ama bu karaları atın artık
Atın ya beni dinleyin
Gözünün akını karartır
Bu karalar insanın
Çirkinleştirir de üstelik
Cenaze tabut mabut
Kasvetli şey bunlar, güzel değil
Hayatın renkleri değil bunlar
Allar beyazlar giyin
Böyle der güneş
Ve başlar bütün hayvanlar
Ağaçlar bitkiler
Türkü söylemeye
Avaz avaz türkü söylemeye
Diri dip diri bir türkü
Yaz aylarının türküsü
Ve millet başlar içmeye
Tokuşturan tokuşturana
Güzelim bir akşam
Güzelim bir yaz akşamı
Ve bizim iki salyangoz
Tutarlar evlerinin yolunu
Nasıl mutlu nasıl sevinçli ikisi de
Çok da içtikleri için
Yalpalıyorlar biraz
Ama ay yukarıda
Göz kulak iki sarhoşa.

SOLUK SOLUĞA ZAMAN

Herşeye hayran hiç bir şeye şaşmayan
Bir kızcağız türkü söylüyordu
Mevsimler yollar boyunca;
Soğanlar güldürür beni
Havuçlar ağlatır beni
Alfabenin eşeği
Okuma öğretti bana

Öğretti bas bayağı
Derken bir manivela
Allak bullak etti baharı
Buz parçaları sıçradı
Kızcağızın yüzüne

Göz yaşlarım ağlamakla bitmez
Savaşa boğdular dünyayı
Ben ki senli benliydim güneşle
Yüzüne bakamaz oldum gayri.

KURŞUNA DİZİLMİŞ

Çiçekler bahçeler fıskıyeler gülüşler
Ve yaşamak sevinci
Bir adam serili yerde kanlar içinde
Anılar çiçekler fıskıyeler bahçeler
Çocuk rüyaları
Bir adam atılmış yere kanlı bir bohça gibi
Çiçekler fıskıyeler bahçeler anılar
Ve yaşamak sevinci
Bir adam yatıyor yerde uyuyan bir çocuk gibi.

BAYRAMDIR...

— Oğlum, nereye bu yağmurda?
Nedir o elindeki çiçekler?
— Yağmur yağıyor yağmur
Kurbağa bayram ediyordur
Kurbağaysa dostumdur.
— Bak yediği naneye!
Hayvanın bayramı kutlanır mı,
Üstelik de bir kurbağanın?
Anlaşıldı, ayağımızı denk almazsak
Yapmadığı serserilik kalmaz bu oğlanın
Bütün renkleri gösterir bize.

Ne olur gösterirse
Gök kuşağı da gösteriyor bütün renkleri
Kimsenin bir şey dediği var mı ona?

Bu oğlan kendi kafasına uyuyor hep
Bizim kafamıza uyacak yerde.
Aman baba!
Aman anne!
Aman büyük amca!
Kafam ne karışır bu işe?
Yüreğimden gelen bir şey bu
Bugün bayram işte bayram
Niçin anlamıyorsunuz bunu?
Bırakın, bırakın omuzlarımı
Tutmayın beni kolumdan!
Kurbağa kaç gez güldürdü beni
Her akşam da türkü söylüyor bana...
Şunlara bakın, kapıyorlar kapıları
Üstüme geliyorlar yavaş yavaş
Ben onlara bugün bayram diye bağırıyorum
Onlar kaşlarını çatmış
Bağlamak istiyorlar beni.

GELİŞİ GÜZEL

Doğruluk özgür olmadı mı özgürlük de doğru değildir:
Polis doğrulukları günümüzün doğrulukları.
Barış
Ayni ordunun iki kahramanı yan bakıyor birbirine.

Ayakkabıcıya çizmeden yukarısı yoksa, müneccime dürbünden ilerisi, yazara da edebiyattan ötesi yok.

Bütün görüşler saygı görmeli. Güzel. Siz böyle diyorsunuz. Ben se bunun tam tersini söylüyorum. O da benim görüşüm: Saygı gösterin öyleyse.

Dinler kör inançlar'ın tröstleridir.

Beyazlar çoğu zaman siyahlar ya da siyah beyazlar içinde şarkı söylerler. Siyahlar sa renkler içinde, çocuklar da öyle.

Kölelerin çocukları zaman zaman kıralların çocuklarından daha mutluydular. Hem daha da çoktu onlar.

Hiç çocuk olmamış büyükler var.
Bu büyüklerde yetenekler tümen tümen. Hattâ bir çoğunda çürüyesiye. Ama çocukluğun dehası var.
Çok yaşlı bâzı insanlar, çocuklaşırlar gittikçe ve ölüme doğru rahat adımlarla, güle oynaya yürürler: Ne mutlu onlara !

Çocuklarda her şey var, ellerinden alınandan başka.

Savaş Bakanlığına Barış Bakanlığı denmiyor madem, Maliye Bakanlığına da Sefalet Bakanlığı denmeli.

Hiç değilse örnek olmak için mutlu yaşamaya çalışalım.

Tutulacak yol: Kendini namusuyla ezdirip vicdan rahatıyla ölmek için doğru yolu tutmalı.

Örnek vermek için de olsa, mutlu olmaya çalışmalı insan.

Mutluluk seni biraz unutsa bile, sen mutluluğu bütün bütün unutma hiç bir zaman.

Şüphe etmediğimiz şeyler bilmediğimiz şeylerdir. Bilmediğimiz şey bizi yaşatan şeydir, sevdiğimiz zaman.

Tanrısız bilim: Hiç birşey yoktur hiç bir zaman... Demek: Bir şey vardır her zaman (ama bu, Biri var demek değildir).

Şikâyetler bürosunda: Bezgin bir bay (kendi kendine) Ne yapsan boş ! Bu güneşin altında yeni hiç bir şey yok :
Bir başka bezgin bay (kendi kendine) Yeni... Yine yeni... Hep yeni, yeni... Ne zaman bitecek bu yeni !

Bana göre hava eşit.
Bana göre hava özgür ve kardeşce.

Herşey gitti, mutluluk kaldı.

HESAP

MÜŞTERİ. — Garson, hesap!

GARSON . — Şimdi bayım (Kalemini çıkarıp yazar) Ne vardı... İki yumurta, bir dana, bir bezelye, bir kuş konmaz, bir peynir tereyağlı, bir yeşil badem, bir kahve, bir telefon.

MÜŞTERİ. — Sigara da var.

GARSON . — Ha evet... sigara... (Toplamaya başlar)... Toplıyalım...

MÜŞTERİ. — Uğraşma, dostum, boşuna uğraşma: Dünyada toplayamazsın!

GARSON — !!!

MÜŞTERİ. — Okulda öğrenmedin mi canım: Bir cinsten olmayan şeyler toplanamaz, matematikte yeri yok bunun.

GARSON . — !!!

MÜŞTERİ. — (Sesini yükselterek) İnsaf yahu! Enayi yerine mi koyuyorsunuz milleti?.. İnsanın akıldan sakat olması lâzım bir danayla sigaraları, sigaralarla kahveyi, kahveyle çağlaları, iki yumurtayı bezelyelerle, bezelyeleri telefonla bir araya getirip toplamak için. Eliniz değmişken bir bezelye tanesiyle bir mareşali de toplayın bari! (Kalkar)

Hayır, dostum, beni dinleyin, inadetmeyin; yormayın kendinizi boşuna. Çıkmaz, anlıyor musunuz, çıkmaz, hiç bir şey çıkmaz bu hesaptan... Bahşiş bile çıkmaz!

(Ve müşteri peçete halkasını patrondan caba olarak cebine atıp çıkar.)

KULE

PROLOGOS

Büyük Filozof bunalımlar içindedir. Bir girdabın çevresinde döner, döndükçe döner ve bar bar bağırır girdap onun peşinden geliyor diye.

FİLOZOF

Ulu Tanrım, ne girdaptır bu! İyi ki sen varsın! (Birden sendeleyip kidabın içine düşer, ama düşerken tutunur elleriyle.)

FİLOZOF

Elbette, varsın elbette, (Bağırır) **elbette, duyuyorsun değil mi beni, ben nasıl seni duyuyorsam, kulak kabartıyorsam daha doğrusu.. Hem senin nene gerek: Kesin olarak biliyorum varlığını!**

(Gittikce filozoflaşır, şeceresinin belirttiği gibi.)

Bence kesin bilgi olasılık hesaplarından yeğdir.

(Girdapdan bir kalem ve kâğıtla çıkar sonunda.

Bir de bakarız oturmuş çala kalem yazıyor, yazdıkça yazıyor, girdabı anlattıkça anlatıyor.

Derken toprak işçileri gelir, girdabı doldururlar.

Filozof ateşli düşüncelerinden kurtulmak için ninniler söyler onlara, uyutup kâğıt üstüne yatırır hepsini.

Berbat, kasvetli bir müzik duyulur. Başları kabak, göbekli, ama pek iyi giyinmiş bir kaç dansör topallaya topallaya gelirler müziği duyup.)

DANSÖRLER

Aşkolsun! Aşkolsun! Güzel düşünceledi! Dansedelim şerefine!

(Oynadıkları bale zorlama, ama törensel olmasına törenseldir. Bir kadın geçer, bakar onlara ve daha şen bir havayla şınlar.)

KADIN

Zavallı adam iyi haldeydi eskiden
Yaşardı hiç değilse
Zaman zaman gülerdi bile
Ağlardı da zaman zaman
Kadınları sevdiğini söylerdi
Belki biraz severdi de gerçekten
Kadının biri günün birinde sorunca ona

Ne düşünürsün dostum diye
Hiç bir şey derdi
Pek bir şey düşünmezdi de gerçekten
Şimdi girdaplarla bozdu, girdap da girdap
Çukur görmesin bir yerde
Kendi için açılmış sanıp, böbürleniyor
Kafasında büyüttükce büyütüyor çukuru
Sonra başlıyor korkmaya
Ve kurtulmak için korkulu düşüncelerinden
Atıyor kendini çukura
Ve sonra
Kurtulmak için bu girdaptan
Dalıyor düşüncesinin girdaplarına

(Bir başka kadın geçer, o da başlar türkü söylemeğe. Filozof yazar ve düşünürken hayranlarının balesi bütün kasvetiyle oynana durur.)

... Böyledir bu iş
Bakarsın kafalı bir adam
Arı sokacak diye korkusundan
Kafasını sokuverir arı kovanının içine
Arı beyinin ta burnuna kadar

(Türkü söyleyen kadın parmağıyla birini gösterir uzakta: Bu adam yalnız başına dans etmektedir. Omuzlarının üstünde kos koca cansız bir surat vardır: Vızvız eden bir kovandır bu surat. Başka dans edenler gelir, selâmlarlar o adamı dansederekten.)

DANSÖRLER

(Türküyle)

Ne hazin, ne ibretlik, ne güzel bir şey bu
Bakın şu kerli ferli sayın baya
Bir kovanı almış geçirmiş kendi kafasına
Olacak şey mi bu!

(Koşusup balmumu suratlı adamı sararlar, öbür yanda filozofun hayranları da dansetmedeler.)

DANSÖRLER

Soralım neler duyuyor adam
Kovan suratlı adam
(Delice dansedip vızıldayarak)
Vızıltılar! Vızıltılar duyuyorum! Vızıltılar!
(Danseden hayranlarını peşine takıp gözden kaybolur).

HAYRANLAR

(Ardından giderken)
Aşkolsun! Aşkolsun! Dansedelim şerefine!
Vızlıyormuş başı,
Vızıltılar doluymuş başı!
(Birinci şantöz uzaklaşmalarına bakar, sonra kovan suratlı adamı gösterir ve filozofun ağzından türkü söyler.)

BİRİNCİ ŞANTÖZ

Zavallı adamlar
Bulutlarda yaşarlardı bir zamanlar
Ne yerlerdi o yerler
Hey gidi günler
Havada değildi o zaman düşünceler
Hey gidi günler
Ne rahat nefes alırdı insan
Dururlardı hayran hayran
Diledikleri yerde ,
Bir kapının bir çiçeğin bir kadının önünde
Bir köpeğin bir saatın bir çakılın önünde
Hapşırırlardı nezleye tutulunca
Gülerlerdi hava güzel olunca
Ne haldeler bakın şimdi
Bakın şimdi ne haldeler.
(Şantöz dansederek uzaklaşırken filozof birden ayağa fırlayıp bağırır.)

FİLOZOF

Başım dönüyor, başım!

(Çevresinde bale yapanlar zınk diye durur ve birbirlerine tutunarak bağrışırlar.)

DANSÖRLER

Dönüyor, bizim başımız da dönüyor!

(Dans ede ede, sendeleye sendeleye, düşe kalka ve sonunda yıkılasıya yok olurlar.)

FİLOZOF

(Yalnız kalan filozof gidenleri küçümserce göstererek.)

Yalnız benim başım gerçekten döner;
Onlarınki yalancıktan

(Kâğıdını kalemini alıp zar zor hoplayarak uzaklaşır. Dansederek geçen biri durdurur onu geçerken.)

ADAMIN BİRİ

Nereye böyle koşa koşa?

FİLOZOF

Piza'ya!

Perde iner

BİRİNCİ TABLO

Piza. Kule. Ama düm düz.

Dört bir yanda, çalgı sesleri arasında, evlerin kapıları aralanır, açılır, kapanır; saat kulelerinde saatler çalar, tozlar içinde çakıllar yuvarlanır hoplaya zıplaya.

Fakir fukara gider gelir, âletler, ot demetleri, yatak yorgan ve kuş kafesleriyle evlerine dönerler.

Herkes eğlenmekte ya da döğüşmektedir; birbirine kazık atmakta, ya da boyun eğmekte, birbirini kovalamakta okşamakta, kucaklayıp öpmektedir...

Filozof çatık, çok çatık kaşa, asık, çok asık surata benzer bir dansla çıka gelir ve çevresinde uğuldayan kalabalığı parmağıyla küçümserce gösterir.

Kule merdiveninin bir basamağına yığılır, kalemini hokkasını çıkarır. Sonra, başka ziyaretcilerin geldiğini görerek kalkar.

DANSLI KULE GEZMESİ

Başta kovan kafalı adam
Arkasında şişman, güler yüzlü bir kardinal.
Çenesinde bir mavi sakal, omuzunda ölü bir kadınla sayın bir bay.
Hepsi birden acıyarak, tiksinerek bakmaktalar bu gelişi güzel yaşayan kalabalığa..
Çamaşırını yıkayan bir kadın çamaşırını yıkayan başka bir kadınla konuşmakta iken durur ve parmağıyla kuleyi gezenleri gösterir. Kovan suratlı adam gittikçe daha sesli, daha vızıltılı olup kulenin merdivenlerini zar zor çıkarken, iki kadın türküyle gevezelik ederler.
O sırada kule belli belirsiz eğilmeğe başlar.

ÇAMAŞIR YIKAYAN KADINLARIN DEDİKODULARI

Kafalı, iri kafalı adamlar bunlar
Uzaklardan gelmişler
Galile'yi bozmak için
Meğer burada doğmuşmuş Galile
Bu iri kafaların iyi dönmüyor çarkları
Bunu kendileri de biliyor bilmesine
Ama kıskandıkları için Galile'yi
Dünya dönmüyor diyorlar
Hiç ama hiç dönmüyormuş dünya
Onların kafaları kadar bile...

VIZILDAR KAFALI ADAM

(Kulenin son basamaklarını çıkınca)
Gerçekten dönseydi dünya
Bu kadar yüksekten görürdük pek âlâ

(Vızıldayan kafasını titreyen elleri arasına alıp parmaklığa dayanır. Öyle ağırdır ki kafası sarkar kuleden ve düşünürün gövdesini baş aşağı çeker. Baş ve beden düşürler kuleden. Vızıltı durur. İki mezarcı kürek omuzda gelir. Dansları ne sevinçlidir ne gamlı. Çamaşır yıkayan kadınlar türkülerine devam ederler.)

ÇAMAŞIRCI KADINLAR

Yaşamak güzeldir güzel olunca
Sık sık da güzel olur olmasına...

(Hep Kulenin dibinde kalan Filozof vızıldayan ama şimdi susan adama bakar. Adam gömülür. Üzerindeki bir avuç toprağa minnacık bir anıt dikilir. O arada şişman kardinal alı al moru mor, soluk soluğa, gittikce eğilen Kule'nin tepesine çıkmıştır. Bu ölümlü dünyada hiç bir şeyin dönmediğini kendi gözleriyle görüp Tanrıya şükürler eder, eder ama kendi döndükce döner ve coşkun imanının girdabına kapılıp kuleden sarkar ve düşer.)

Çamaşır yıkayan kadınlar türkülerine devam ederler. Halk takımı danseder. Bâzıları bakar ki, kazılmakta olan ikinci mezar ve hemen dikilen ikinci anıt yüzünden dans edecek yer bir hayli azalmış durumda bulunmaktadır. Ama Filozof hokkasını mokkasını bırakıp kalkar ve yalnız kendince mânası açık bir dans ve karnından seslenen bir küçük koro ile dünyada gerekli olan şeyin dans etmek olmadığını anlatır millete.

KÜÇÜK KARIN KOROSU

Bize saymanlar saymanlar gerek
Saymak için

Dans etmek nemize gerek
Yaşamak nemize gerek
Ağlamak nemize gerek
Bu dünyada en gerekli şey
Düşünmek

(İkinci mezarın kazılması biter ve perde bu mezarın üstüne iner.)

İKİNCİ TABLO

Piza. Kule iyice eğilmiştir. Kulenin çevresinde mezarlar, anıtlar, turistler, gidiş gelişe çeki düzen verenler ve kollarında ölü çiçek demetleriyle dona kalmış dansörler.

Çanlar daha törensel, daha sesli olarak kovan suratlı adamın beyinsel ve vızlamaklı müziğini andırırlar.

Önceki sahnede zar zor danseden Filozof şimdi hoplar zıplar ama daha da zar zor.

FİLOZOF

(Türküyle)

Ben dememiş **miydim size!**

HACILAR VE TURİSTLER KOROSU

Dememiş değil demişti doğrusu
Bir kaç kez söylemiş hem de iyi söylemişti!

(Mezarların çevresinde ölümsel ve horasal danslarını sürdürürler: Nöbetçiler alık alık baka durur onlara.)

FİLOZOF

Ben size böyle deyin demedim!

HACILAR KOROSU

Hayır.
Ama biz böyle diyoruz
Söylemişti her şey bize.

(O sırada sesler duyulur, çamaşır yıkayan kadınların sesleri, ve çamaşır yıkanan yeri güneş aydınlatır birden.)

ÇAMAŞIRCI KADINLAR

Ne diyor bunlar, ne diyor?
Bu da ne demek oluyor?
Ne denmiş de denmiyecekmiş?

HACILAR KOROSU

(Küçümser ve kızgın)

Biz,
Biz kutlamaya geldik bu yeri,
Düşünce uğrunda ölen büyükleri!

ÇAMAŞIR YIKAYANLAR

Biz,
Biz ölü yıkamıyoruz bu yerde
Sağların çamaşırını yıkıyoruz sadece.

(O zaman Filozof, yaman bir gövde gösterisiyle, hacıları derin, çok derin bir sessizliğe çağırır ve çamaşır yıkayanlara yönelerek, gittikçe daha fazla topallayıp sendeleyerek, ama gittikçe de kendine güveni artarak yürür.)

FİLOZOF

(Tek ayakla bir düzine yumurta üstünde danseder gibi rahatlıkla bağırır:)

Susalım!

(O anda atasal çanların vızıltılı müziği inceldikçe incelip yerini BİR BAŞKA MÜZİK'e bırakır. Filozof bir daha bağırır: Susalım! Ama kimse, kendisi bile bu çığlığın ne kadar keskinleşebileceğini kestiremez. Filozof yere yıkılır: Cansız gibidir, ama fena debelenir birden. Hacılar çevresine üşüşür, tutuşur ve ağlaşırlar. Müzik bağrışmalarının en yüksek perdesinin duyulmasına engel olur.)

Çamaşır yıkayanlar türkülerini kesmezler. İn-

sancıklar avadanlıkları, ot demetleri, yatakları ve kuş kafesleriyle gelir giderler: Kulenin dört bir yanında, mezarların üstünde ve dört bir yanında kovalaşır, kucaklaşır, çarpışır, barışır, yitişir, buluşur ve aşk dansına tutuşurlar.

Müzik daha tatlı, daha nazik, daha güzeldir şimdi.

Hayranları arasında filozofun sesi yükselir:

FİLOZOF

(Kafadan sesiyle mırıldanır)

Ben eskiden düşünürdüm
Demek ki vardım eskiden
Onlar sa
Yaşarlar, dansederlerdi sadece
Çalışır düşler kurarlardı
Ölür ve türkü söylerlerdi
Ama bir şey değildi onlar
Ben se bir şeydim.

HAYRANLARI

Ya şimdi?

FİLOZOF

(Haykırarak)

Şimdi...
Şimdi, yine eskisi gibiyim:
Düşünüyorum, demek ki varım.

(Basıp bağırarak)

Düşünüyorum, demek ki varım!
Hastayım!
Ölüyorum...

(Avazı çıktığı kadar bağırarak)

Düşünüyorum, demek ki hastayım!

(Kolunu var veya yok gücüyle göklere kaldırarak)

Can kurtaran yok mu?

(Düşer ve ölür, derler ya hani? O da öyle düşer ve ölür. Bir sayın bay hemen ölüm söylevini söyler:)

O düşündü ve Tanrı canını kurtardı!

(Hayranları bu durumda nasıl davranmaları gerekirse öyle davranırlar.)

HAYRANLAR KALABALIĞI

(Koro halinde)

O düyünürdü nasıl idiyse öyle
Biz ki toplanmışız
Baş ucunda böyle
O nasıl düşündüyse
Öyle düşünüyoruz biz de...

(Hep bir ağızdan ve yüksek perdeden.)

Tunçtan bir araba gelsin
Ölüyü alsın götürsün!

(İki gönüllü dansör tunçtan bir el arabasıyla gelir, ölüyü alır götürürler. Hacılar, övücüler, hayranlar, mayranlar arkalarından yürür; müzik de dans da hızlanır.

Mezarlar dansörlerin adamları altında yok olur, Kule yeniden dim dik olur ve...)

PERDE İNER

İÇİNDEKİLER

Önsöz 5
Bir Kuşun Resmini Yapmak İçin 9
Serbest Mahalle 11
Kimilerinin Mutluluğu 12
Saygılı Olun 13
Her Saygıda Bir Kerâmet Vardır 14
Yeni Mevsim 17
Kader Kuşları 18
Kar Küreyicilerin Noel Türküsü 19
Çocukluk 21
Bunca Orman 22
Hürriyet Cilveleri 23
Sabah 24
Ayakkabı Boyacılarının Türküsü 25
Bilet Kontrol 28
Paris At Night 29
Doğru Değil 30
Çocuk Avı 31

Yazma Ödevi	33
İlk Gün	35
Ciddi Mesele	36
Pater Noster	38
Picasso'nun Gezisi	40
Kuşçu Türküsü	43
Barış Üstüne Söylev	44
Yumurcak	45
Düğün Dernek	46
Milletlerin Aklı	50
Dere	50
Kasap Dükkânında	51
Sevgi Gülümser	52
Gök Taşı	53
Güneş Tutulması	54
Onlar	55
Güzelim Yaz Günü	57
İspanya'da	57
Balina Avı	58
Nereye Mi Gidiyorum	61
Doğru Yol	63
Garip Aile	63
Kuşlu Ders	64
Bulutlar	66
Hayat Kervanı	67
Dere	68
Bir Kez Daha Nehrin Üstünde	69
Cenazeye Giden İki Salyangozun Türküsü	72
Soluk Soluğa Zaman	75
Kurşuna Dizilmiş	76
Bayramdır	77
Gelişi Güzel	78
Hesap	81
Kule	82

ÇAN YAYINLARI

1. KAÇKINLAR: **Ferit Edgü**, fiyatı 250 Krş.
2. DENEMELER: **Albert Camus**, Çevirenler: S. Eyuboğlu - V. Günyol, ikinci baskı, 4 Lira.
3. DURUŞMA: **Franz Kafka**, Çeviren: S. Eyuboğlu (Tükenmiştir.)
4. DÖRTLÜKLER: **Ömer Hayyam**, Çeviren: Sabahattin Eyuboğlu, fiyatı 5 Lira.
5. BOZGUN: (Hikâyeler): **Ferit Edgü**, fiatı 3 Lira.
6. ÇAĞIMIZIN GERÇEKLERİ: **Jean - Paul Sartre**, Çeviren: S. Eyuboğlu - V. Günyol, fiyatı 5 Lira.
7. KUYULARDA: **Muzaffer Buyrukçu**, 3 lira.
8. ÖZGÜRLÜK ve KULTÜR: **John Dewey**, Çeviren: Vedat Günyol, fiyatı 5 Lira.
9. DÜNYAMIZIN SORUNLARI: **Bertrand Russell**, Çeviren: S. Eyuboğlu - V. Günyol, Fiyatı 5 Lira.
10. TÜRKÜN ATEŞLE İMTİHANI: **Halide Edib - Adıvar**, Fiyatı 10 Lira.
11. TİYATRO İÇİN KÜÇÜK ARAÇ: **Bertold Brecht** Çeviren: Teoman Aktürel - Cevat Çapan, Fiyatı 250 Krş
12. MACBETH: **W. Shakespeare**, Çeviren: Sabahattin Eyuboğlu, Fiyatı 4 Lira.
13. ÇAĞDAŞ POLİTİKA SORUNLARI: 21 çeşitli yazardan derleme. Çeviren: S. Eyuboğlu - V. Günyol, Fiyatı 4 Lira.
14. BAŞKASININ KELLESİ: **Marcel Aymé**: Çeviren: S. Eyuboğlu - V. Günyol, 4 Lira.
15. SIĞIRTMAÇ TÜRKÜLERİ: **Vergilius**, Çeviri: İ. Z. Eyuboğlu, Fiyatı
16. MAVİ YOLCULUK: **Azra Erhat**, F. 4 Lira.
17. LÂTİN OZANLARINDAN ÇEVİRİLER: Oktay Rifat, Fiatı 3 Lira
18. ŞİİRLER: **J. Prévert**, Çeviri: S. Eyuboğlu Fiatı 4 Lira

Ödemeli olarak YENİ UFUKLAR, P. K. 1034 Galata, İstanbul adresinden, isteyiniz. 20 liradan yukarı siparişlerde % 20 indirim yapılır.

Fiatı 4 Lira